

Hundra grader när vatten fryser

Berättelse

Det är år 1742. Anders Celsius står i sitt rum i Uppsala. Han har en termometer i handen. Han vill mäta temperatur på ett nytt sätt.

Anders tar lite snö. Snön smälter sakta. Han sätter termometern i snön. Här fryser vatten. Anders ritar ett streck. Han skriver 100.

Sedan kokar Anders vatten i en kastrull. Vattnet bubblar. Det är hett. Anders sätter termometern i det heta vattnet. Här kokar vatten. Han ritar ett nytt streck. Han skriver 0.

Det är konstigt! På Anders skala är 0 varmt och 100 är kallt. Det är tvärtom mot i dag.

Anders delar skalan i hundra steg. Han visar sin idé för andra forskare. De tycker att idén är bra och enkel.

Senare vänder andra forskare på skalan. Nu fryser vatten vid 0 grader. Nu kokar vatten vid 100 grader. Vi använder skalan varje dag.

Ordlista

ORD	FÖRKLARING
en termometer	en sak som mäter hur varmt eller kallt det är
temperatur	hur varmt eller kallt något är
snö	vitt och kallt, faller på vintern
smälta	bli till vatten när det är varmt
fryser	blir till is när det är kallt
kokar	blir hett och bubblar, som vatten på spisen
ett streck	en liten linje, ett märke på skalan
en skala	siffror och steg som man mäter med
en grad	ett steg på skalan, till exempel 20 grader
tvärtom	Han är inte trött, tvärtom mycket pigg.

Läsförståelsefrågor

---

1. Vilket år händer det här?
  1. 1701
  2. 1742
  3. 1900
2. Var står Anders Celsius?
  1. i Uppsala
  2. i Stockholm
  3. i Lappland
3. Vilket tal skriver Anders där vatten fryser?
  1. 0
  2. 50
  3. 100
4. Vad gör andra forskare senare med skalan?
  1. De slänger den.
  2. De vänder på den.
  3. De gömmer den.
5. Vad använder Anders för att mäta? Svara med ett ord.

Facit

1. **b)** 1742.
2. **a)** i Uppsala.
3. **c)** 100.
4. **b)** De vänder på den.
5. **En termometer.**

Bedöm öppna svar efter innehåll, inte efter exakt formulering.

FÖR LÄRAREN

Texten zoomar in på själva ögonblicket när skalan skapas och kompletterar porträttet. Tema: att mäta i vardagen. Grammatik: texten står i presens (är, står, tar, fryser) – passa på att öva presens. Visa gärna en riktig termometer.

Diskussionsfrågor

- Har du en termometer hemma? Var?

- Hur många grader är det ute i dag? Varmt eller kallt?
- **Skriv (3 meningar):** Skriv om temperatur i dag. Är det varmt eller kallt? Hur många grader?

Källor och faktagranskning

- Anders Celsius – Wikipedia (svenska och engelska): https://sv.wikipedia.org/wiki/Anders_Celsius
- Encyclopædia Britannica, Anders Celsius: <https://www.britannica.com/biography/Anders-Celsius>
- MacTutor History of Mathematics, Anders Celsius: <https://mathshistory.st-andrews.ac.uk/Biographies/Celsius/>
- Uppsala universitet, om Anders Celsius: <https://www.uu.se/en/about-uu/history/prominent-people/anders-celsius>
- Tekniska museet, Anders Celsius – Degrees Celsius: <https://www.tekniskamuseet.se/en/learn-more/swedish-inventors/anders-celsius-degrees-celsius/>

Faktagranskad i juni 2026. Nyckelfakta: Anders Celsius föddes 27 november 1701 i Uppsala och dog 25 april 1744 i Uppsala (i tuberkulos), 42 år gammal. Han blev professor i astronomi vid Uppsala universitet 1730. Han deltog 1736 i en fransk expedition till Lappland (ledd av Pierre Louis Maupertuis) som mätte jordens form. Han grundade Uppsala astronomiska observatorium 1741. År 1742 föreslog han sin temperaturskala – men i en omvänd form, med 0 grader för kokande vatten och 100 grader för fryspunkten. Skalan vändes om till dagens form (0 = fryser, 100 = kokar) kort efter hans död; ofta nämns Carl von Linné. Celsius var också tidig med att koppla norrsken till jordens magnetism. Osäkerhet: porträttmålningens exakta årtal anges olika (omkring 1750); vem som vände skalan diskuteras fortfarande av forskare.

Berättelser om svenskar · läromedel för svenska som andraspråk. Skapat inom Läromedelsprojektet. Senast uppdaterad 2026-06-12.